

ZBOROVANJA**30. svetovni kongres Mednarodne geografske zveze**

Glasgow, Združeno kraljestvo, 15.–20. 8. 2004

Sredi avgusta je v Glasgowu na Škotskem potekal jubilejni 30. kongres *International geographical Union (IGU)* 'Mednarodne geografske zveze'. Obenem je v organizaciji *International Association of Geomorphologists* 'Mednarodne geomorfološke zveze' in *British Geomorphological Research Group* 'Britanske geomorfološke raziskovalne skupine' potekala še mednarodna geomorfološka konferenca. Poleg tega je bilo v kongres vključeno tudi zborovanje *Royal Geographical Society* 'Kraljevskega geografskega društva'.

Osnovni cilj Mednarodne geografske zveze, ustanovljene leta 1922 v Bruslju – prvi geografski kongres pa je bil že 1871 v Antwerpnu – je razvijati geografijo kot znanstveno disciplino. V tej luči spodbuja raziskovalno delo, znanstveno diskusijo, povezovanje raziskovalcev in razširjanje geografskega vedenja. Znanstvena srečanja in kongresi imajo pri tem pionirsko vlogo. Njeno organizacijsko delovanje poteka prek Generalne skupščine in Izvršnega odbora, programsko pa prek komisij in delovnih skupin.

Tokratni kongres z naslovom *One Earth – Many Worlds* označuje nekaj presežnikov. Prijavljenih izvlečkov je bilo kar 2150, od tega predstavljenih 1650 (zbornik povzetkov je izšel na zgoščenki). 1793 udeležencev, od tega 350 študentov, je izbiralo med različnimi plenarnimi zasedanji in kar 505 sekcijami (vključno s predstavitvami posterjev) ter 10 eno-, dvo- ali večdnevnimi ekskurzijami. Izvor udeležencev po celinah kaže veliko neravnovesje, čeprav je bila že pred štirimi leti v Seulu ena osrednjih tem, kako pritegniti geografe iz »tretjega sveta«. Kar 62 % vseh udeležencev je bilo iz Evrope, od tega skoraj polovica iz Združenega kraljestva, 18 % iz Azije, 11 % iz Severne Amerike in 4 % iz Avstralije in Oceanije. Ostali deli sveta so bili slabo zastopani (Srednja in Južna Amerika 2 %, Afrika 3 % vseh udeležencev). Med predstavniki iz 84 dežel je bilo tudi 11 slovenskih geografov, ki so sodelovali v različnih komisijah in delovnih skupinah in predstavili svoje referate v različnih sekcijah, dr. Milan Orožen Adamič pa se je udeležil tudi zasedanja Generalne skupščine.

Mag. Jerneja Fridl z GIAM ZRC SAZU je sodelovala v sekciji o nacionalnih in regionalnih atlasih z naslovom *Current Trends and Future Opportunities*, ki jo je vodil dr. Timothy F. Trainor, predsednik Komisije za nacionalne in regionalne atlase pri *International Cartographic Association*. Referenti so predstavili najnovejše dosežke na tehnološkem in vsebinskem področju, povezane s težnjo, da bi uporabniki lahko izbirali med atlasi v knjižni obliki in interaktivnimi atlasi na zgoščenkah ali medmrežju. Zato sta bila kar dva prispevka namenjena vzpostavitvi in uporabi celovitega informacijskega sistema za potrebe nacionalnih in regionalnih atlasov. Vodja je predstavil referat z naslovom *Practical considerations in a national atlas information system* na primeru podatkov popisa prebivalstva v Združenih državah, dr. Ferjan Ormeling z Univerze v Utrechtu pa teoretični pristop z naslovom *Structure in a national atlas information system*. Ostala dva referata sta temeljila na predstavitvi obstoječih nacionalnih atlasov, pri čemer je bil Nacionalni atlas Slovenije predstavljen kar dvakrat. Prvič v referatu dr. Petra Jordana iz Avstrijskega inštituta za vzhodno in jugovzhodno Evropo *National and regional atlases as an expression of national/regional identities: new examples from post-communist Europe* in drugič v referatu mag. Jerneje Fridl *National Atlas of Slovenia*. Poleg razlage metodologije je podala tudi razmišljanja o izdelavi interaktivnega nacionalnega atlasa Slovenije.

Komisija za preučevanje sprememb rabe in pokrovnosti tal je imela na kongresu več kot 10 sekcij z več kot 30 prijavljenimi referati, predavatelji so bili iz 23 držav, od tega iz 11 evropskih. Predstavljena tematika je bila zelo široka: od splošnih tem, kot so spremembe podeželske ali mestne rabe tal ali modeliranje sprememb rabe tal, do bolj ozko usmerjenih, na primer spremembe rabe tal in gozdovi, GIS-i, trajnostno sonaravni razvoj. Po mnenju mnogih članov komisije je bila tokrat ena izmed najbolj svežih in aktualnih tem preučevanje sprememb rabe tal v obmejnih območjih. S to tematiko sta na kongresu nastopila tudi dr. Matej Gabrovec in dr. Franci Petek z GIAM ZRC SAZU, in sicer z referatom *Changes in land use in the neighbouring border zones of Slovenia and Austria in the past two centuries*. Slednji je

predstavil še prispevek z naslovom *Slovenia's Alpine region: land use changes*. Komisija je dobila novega predsednika. Po osmih letih je dr. Yukio Himiyamo iz Japonske nasledil dr. Aleksander Mather, profesor na univerzi v Aberdeenu na Škotskem. Novi predsednik je organiziral štiridnevno predkongresno ekskurzijo po Škotskem višavju. Uvod v ekskurzijo je bil enodnevni simpozij v Aberdeenu, ki je bil organiziran v sodelovanju s *Komisijo za trajnostni razvoj podeželja*. Naj omenimo nekaj značilnih tem, ki so bile predstavljene na ekskurziji: ustanavljanje novih narodnih parkov in način njihovega upravljanja, regionalni razvoj podeželja, problematika krofterjev (*croft* je majhna kmetija v dednem zakupu, oblika izvira s konca 18. stoletja, v zadnjih desetletjih pa so imeli najemniki možnost odkupa), zemljiške reforme in oživljanje škotskega keltskega jezika (gelščine).

Ker nobena izmed komisij Mednarodne geografske zveze ne pokriva prometnogeografskih vsebin, le-te običajno v programih svetovnih geografskih kongresov niso zastopane. V Glasgouwu pa je bilo v kongres vključeno tudi zborovanje *Royal Geographical Society*. V njegovem okviru deluje med drugim prometnogeografska raziskovalna skupina, ki je v sodelovanju z nemškimi in ameriškimi prometnimi geografi organizirala sekcije na temo geografije trajnostnega prometa. V tem sklopu je dr. Matej Gabrovec v referatu z naslovom *Accessibility to public bus transport standards in Slovenia* predaval o standardih dostopnosti do javnega avtobusnega prometa. Lokalni organizator je bil dr. Iain Docherty z glasgowske univerze, ki je vodil tudi enodnevno ekskurzijo po mestu, kjer je prikazal zgodovinski razvoj javnega prometa, ogledali pa so si tudi škotski nacionalni center za kontrolo prometa in obveščanje voznikov ter kontrolni center podzemne železnice.

Slovensko politično geografijo sta zastopala dr. Milan Bufon in dr. Anton Gosar z Univerze na Primorskem. Slednji je na predkongresu *Komisije za politično geografijo* nastopil s predavanjem *Slovenija joins the European union: pleasures and pains*. V Durhamu je bil oblikovan predlog vodstva omenjene komisije za naslednje mandatno obdobje 2004–2008. Za predsednika, ki naj bil zamenjal Rusa dr. Vladimirja Kolossova, je 43 prisotnih političnih geografov predlagalo Francoza dr. Andre-Louis Sanguina in za podpredsednika dr. Antona Gosarja. V Glasgouwu so delegati Nacionalnih komitejev potrdili omenjeni predlog. V okviru neformalnih pogovorov sta urednika revij *GeoPolitics* in *GeoJournal* David Newman oziroma Max Barlow izrazila pripravljenost objaviti prispevke, ki so bili predstavljeni na dveh političnogeografskih posvetih, ki jih je Fakulteta za humanistične študije Univerze na Primorskem v sodelovanju z ZGDS in Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani v juniju 2004 organizirala v Sloveniji. Organizacijski odbor simpozijev Globalizirana Evropa in Spreminjanje podobe južnega roba post-socialističnih dežel bo, v sodelovanju z avtorji posredovanih člankov, odločal o tej ponudbi. Kolegi iz Francije, Avstrije, Izraela in Hrvaške so izrazili željo po tesnejšem sodelovanju na področju politične geografije tako na dodiplomskem in podiplomskem študiju kot tudi v okviru raziskovalne sfere. Dr. Milan Bufon in dr. Anton Gosar sta ob vrnitvi predlagala vodstvu ZGDS ustanovitev Komisije za politično geografijo.

Dr. Milan Orožen Adamič z GIAM ZRC SAZU je aktivno sodeloval v dveh sekcijah. V prvi, *The geography of place names*, je prispeval referat z naslovom *Foreign geographical names and the list of exonyms in the Slovene language*. Razvila se je razprava, v kateri so večinoma sodelovali geografi, sicer znani sodelavci *United nations group of experts on geographical names (UNGEGN)*. Kasneje je imela delovna skupina UNGEGN za eksonime tudi delovni sestanek o posebni knjigi o eksonimih, ki jo pripravlja in bo tiskana prihodnje leto na Dunaju. V drugi sekciji, *Hazards and Risks*, ki ji je dr. Milan Orožen Adamič tudi predsedoval, so bili predstavljeni prispevki o naravnih nesrečah in ogroženosti, sam pa je prispeval referat *Geographical characteristics of earthquakes in the Soča river region*. V njem je orisal vse tri potrese, posledice in učinke na življenje v tej pokrajini.

V Komisiji za prebivalstvo in okolje so prevladoval demogeografske študije, vendar smo vseeno lahko slišali nekaj zanimivih okoljskih referatov, resda večinoma iz manj razvitega sveta, seveda pa se pojavlja vprašanje samega tematskega ustroja komisije. Prispevki so se med seboj močno razlikovali; saj so bili ali povsem okoljevarstveni ali iz čiste demografije. Pokazalo se je, da je težko potegniti mejo med prebivalstvom in okoljem, saj je varstvo okolja tesno vezano na prebivalstvo in obratno. Na tovrstnih

svetovnih srečanjih se jasno pokaže razslojenost geografije prebivalstva. Evropski geografi se ukvarja-jo s problemom zniževanja rodnosti, depopulacije, migracij in drugačne prostorske razporeditve prebivalstva, indijski s tem, kako zajeziti naraščanje števila prebivalcev, afriški pa s tako temeljnim problemom, kot je oskrba s pitno vodo. V okviru prebivalstveno obarvanih tem je svoj prispevek *Development of fertility and its regional disparities in Slovenia in the last decade* predstavil mag. Damir Josipovič z GIAM ZRC SAZU. Mag. Aleš Smrekar, prav tako z GIAM ZRC SAZU se je vsebinsko pridružil okoljsko usmerjenim prispevkom in predstavil referat *Readiness of the population to participate in the protection of drinking water resources*, v katerem je ugotavljal, kakšna je lastna udeležba anketirancev pri varovanju podtalnice. Poleg tega pa je bilo okoljske teme zaradi svoje povezovalnosti zaslediti tudi v številnih drugih sekcijah.

V okviru Komisije za kras je bilo predstavljenih 16 predavanj, vezanih na predmet komisije, to je na kras oziroma geografijo krasa. Dr. Andrej Kranjc z IZRK ZRC SAZU je v referatu z naslovom *The work of Balthazar Hacquet (1739–1815) on polje* predstavil poglede enega izmed predhodnikov krasoslovja na kraška polja. Čeprav ne neposredno, sta bili še dve predavanji povezani z našim krasom. Mlada raziskovalka z Japonske je primerjala škraplje na Japonskem s škrapljami v Lipici, dr. Kazuko Urushibara-Yoshino pa je za raziskavo raztapljanja apnenca uporabljala »Gamsovo metodo« in tudi ploščice iz lipiškega apnenca. Zunaj časa, posebej dodeljenega komisiji, je bilo v raznih sekcijah še več predavanj, vezanih bolj ali manj na kras, tudi slovenski, vendar s poudarkom na drugi tematiki. Upravni odbor komisije je imel več sestankov v ožji sestavi, kjer je obravnaval preteklo delo in načrte za naprej ter novo sestavo odbora. Delo komisije in njeno nadaljnje delovanje je bilo potrjeno na Generalni skupščini ter sprejeta nova sestava upravnega odbora. Novi predsednik je avstralski geograf krasoslovec dr. David Gillieson, podpredsednik pa dr. Andrej Kranjc. Pred samim kongresom si je komisija na enotedenskem terenskem delu (skupno 15 udeležencev) pod vodstvom dosedanjega predsednika dr. Johna Gunna ogledala irski kras. Sodelovali so tudi strokovnjaki za posamezna področja, tako da ni šlo zgolj za ekskurzijo, ampak kar za simpozij z razpravami na terenu in v večernih urah.

Preučevanje gorskih območij ima v IGU eno najstarejših raziskovalnih tradicij. Njihov sedanjí pomen se kaže v tem, da gorska območja obsegajo od 22 do 25 % celotne površine Zemlje in da tu živi 12 % svetovnega prebivalstva. Gorskim sistemom je bil v programu kongresa namenjen en dan, v povezavi z ostalimi sekcijami (periglacialna območja, podnebne spremembe, biotska raznovrstnost ...) pa še bistveno več. Komisijo za raznolikost gorskih sistemov vodi dr. Jörg Stadelbauer z Univerze v Freiburgu. V sekciji *Climatic changes* je Borut Peršolja z GIAM ZRC SAZU predstavil rezultate polstoletnih raziskovanj z naslovom *The Triglav glacier (1948–2003)*. Mag. Jerneja Fridl, dr. Franci Petek in Borut Peršolja so se udeležili enodnevnega geomorfološke ekskurzije po sledih poledenitve z ogledom Loch Lomonda, Glen Coe in Glen Roya.

Mag. Mimi Urbanc z GIAM ZRC SAZU je sodelovala v Komisiji za kulturni pristop v geografiji, katere dopisna članica je od leta 2001. Komisija, ki je bila ustanovljena na kongresu v Den Haagu leta 1996, povezuje geografe, ki jih zanima kultura v smislu človeškega delovanja in ustvarjanja. Da je ta usmeritev v geografiji zelo priljubljena, potrjuje kar 9 sekcij, v katerih je bilo predstavljenih prek 30 referatov. Vsebinsko so se nanašali na oblikovanje prostora in družbe ter vlogo kulture pri tem, na razloge za kulturne razlike, na kulturno različnost, izraženo v prostoru, na identiteto in njeno manifestiranje, na univerzalnost in posebnost v sodobnem svetu. Mimi Urbanc je predstavila referat z naslovom *Kras as a dynamic multifunctional border landscape: how a historical heritage has survived* in sodelovala na sestanku, na katerem je komisija po osmih letih dobila novega predsednika. Dr. Paula Clavala, zaslužnega profesorja z Université de Paris-Sorbonne – za svoje delo je na slavnostnem zaključku dobil priznanje *Lauréat d'honneur* – je zamenjal dr. Benno Werlen iz Friedrich-Schiller-Universität Jena. S tem je komisija tudi simbolično sklenila prvo osemletno obdobje in vstopila prenovljena z novimi idejami v zrelo dobo svojega delovanja.

Generalna skupščina, na kateri so sodelovali predstavniki 42 od skupaj 55 držav – Slovenijo je zastopal predsednik Nacionalnega komiteja ZGDS dr. Milan Orožen Adamič – je zasedala trikrat, in sicer 17., 18. in 19. avgusta. Že pred kongresom so predsedniki Nacionalnih komitejev oddali kratka poročila, ki so bila sestavni del dokumentov, prejetih na zasedanju. Program je obsegal strokovna, organizacijska

MIMI URBANC

Scottish Exhibition and Conference Centre, imenovan tudi Armadillo 'pasavec' ob reki Clyde je skupaj s hotelom Moat House največji tovrstni center v Združenem kraljestvu. Avgusta 2004 je gostil geografje z vsega sveta.

in vsebinska vprašanja delovanja IGU. Za novega predsednika je bil izvoljen dr. Adalberto Vallega iz Italije, imenovani pa so bili tudi novi predsedniki in člani posameznih komisij in delovnih skupin. Soglasno sta bili v IGU sprejeti novi članici Peru in Makedonija. V daljših in dobro pripravljenih predstavitvah so se predstavile kandidatke za svetovni kongres leta 2012. Brez težav je zmagala Nemčija (Köln), pred Kitajsko in Čilom. Pred tem pa bo svetovni kongres leta 2008 v Tuniziji (Tunis), tako imenovane regionalne konference pa bodo leta 2006 v Avstraliji (Brisbane) in leta 2010 v Izraelu (Tel Aviv).

Za to priložnost je slovenski Nacionalni komite pripravil knjigo *Slovenia: a Geographical Overview*. Sodelavci GIAM ZRC SAZU so poskrbeli, da je v Glasgow prišlo zadostno število izvodov (300), ki so jih dobili predstavniki vseh sodelujočih držav, funkcionarji IGU in ostali kolegi, s katerimi so udeleženci sodelovali. Ves čas so bile knjige na voljo na avstrijski stojnici, kjer so jim prijazno odstopili prostor. Naknadno se je za knjigo pisno zahvalila dosedanja predsednica dr. Anne Buttimer in obenem poprosila vse, naj po en izvod svojih geografskih publikacij pošljajo v Hišo geografije v Rimu (www.homeofgeography.org).

Kongres z letnico 2004 je pokazal, da je nekaterim »pomembnim« evropskim narodom že pošla organizacijska volja. Prenatrpan in zapleten urnik (od 7:30 do 18:30 z zelo kratkimi odmori), v stilu labirintov razporejene kongresne dvorane, različno odmerjen čas za referate, visoka kotizacija, ki je vključevala zgolj osnovni program, ter številni varnostniki so marsikomu pustili grenak priokus. Še posebej tistim, ki so doživeli evakuacijo zaradi lažnega alarma. Seveda pa je vse to manj pomembno. Pomembna je vsebina, ki jo oblikujejo udeleženci s predstavljenimi referati. Le-ti so bili ne le vsebinsko, pač pa tudi kakovostno zelo raznoliki.

Jerneja Fridl, Matej Gabrovec, Anton Gosar, Damir Josipovič, Andrej Kranjc, Milan Orožen Adamič, Borut Peršolja, Franci Petek, Aleš Smrekar, Mimi Urbanc

21. konferenca PECSRL v Grčiji

Myrina in Molyvos, Grčija, 15.–21. 9. 2004

V drugi polovici septembra je bilo na severno egejskih otokih Limnos in Lesbos že 21. srečanje *Permanent European conference for the study of the rural landscape (PECSRL)*, 'Stalne evropske konference za preučevanje podeželske pokrajine'. PECSRL je mreža raziskovalcev (310 leta 2004) z različnih področij, poleg večinskih geografov so zastopani še ekologi, arhitekti, arheologi, antropologi, agronomi, zgodovinarji in biologi, ki se ukvarjajo s preučevanjem pokrajine, pri čemer se vse bolj uveljavlja interdisciplinarnost. O zgodovini in tradicije mreže, pri ustanovitvi katere je sodeloval akademik Svetozar Ilešič, sem pisala v Geografskem vestniku 74-2, v tokratnem prispevku pa se bom osredotočila na letošnje srečanje, ki je nosilo naslov *One region, many stories: Mediterranean landscapes in a changing Europe*. Organizirali so ga sodelavci geografskega oddelka na Egejski univerzi, ki domuje v Mityliniju, glavnem mestu Lesbosa, z dr. Theano Terkenli na čelu, udeležilo pa se ga je okrog 100 udeležencev iz 18 evropskih držav.

Konferenca – avtorica prispevka sem sodelovala v njenem programskem odboru – je bila vsebinsko razdeljena na 6 tematskih sklopov: *Tourism and the landscape, Islands, Biodiversity and land use, Local landscapes, Cultural history of the Mediterranean in Landscape theory and methodology*, v okviru katerih je bilo predstavljenih 64 referatov in 13 posterjev, poleg tega pa še 5 plenarnih predavanj. Najbolj zastopani so bili zadnji trije programski sklopi. Predstavljeni referati so pokazali, da se je preučevanje pokrajin premaknilo od preučevanja oblik in procesov k preučevanju pomena in funkcije pokrajine ob upoštevanju postmodernih pristopov v geografiji. Posebej veliko referentov je obravnavalo identiteto pokrajine, med drugimi tudi avtorica tega prispevka v referatu z naslovom *Slovenian Istria: a Mediterranean identity as a tourist asset*. Znanstveno srečanje je vključevalo še 4 ekskurzije, in sicer eno na Limnosu, dve na Lesbosu in pokongresno ekskurzijo v Turčijo.

Med konferenco je bil sestanek nacionalnih predstavnikov, ki je, tako kot znanstveno srečanje, vsake dve leti. Letošnji je dobil oznako »prelomen«, saj je bil poleg običajnih tem, kot so prihodnja vsebinska usmeritev, razširitev mreže in pritegnitev članov iz južne in vzhodne Evrope, uradni jezik, sodelovanje s sorodnimi mrežami, na dnevnem redu tudi organizacijska preobrazba. Tako se je po sedeminštiridesetih letih konferenca preoblikovala oziroma zaenkrat storila prve korake v smeri korenitih sprememb. Poleg generalnega tajnika – od leta 2000 dalje je to Nizozemec dr. Theo Spek – in nacionalnih delegatov bo v prihodnje dobila še en organ, in sicer izvršni odbor, ki ga bodo poleg predsednika sestavljali še 4 nacionalni delegati. S tem se bodo obveznosti in naloge porazdelile, kar je nujno zaradi številnih dejavnosti, zbor nacionalnih delegatov pa bo tako kot doslej ohranil svojo vlogo kot najvišji organ, ki določa smernice razvoja.

PECSRL nudi zaradi dolgoletne tradicije, modernih pristopov, aktualnih tem in aktivnega članstva številne možnosti sodelovanja na strokovnem in znanstvenem področju ter tako lajša iskanje partnerjev pri mednarodnih projektih. S tem poročilom hočem spodbuditi kolege k včlanitvi in aktivni udeležbi. Več informacij je na strani www.pecsrl.org.

Mimi Urbanc

Alpe – bodoče generacije

Kranjska Gora, 22.–25. 9. 2004

V Kranjski Gori je potekal znanstveni, strokovni in načrtovalski posvet, znan tudi pod imenom Alpski teden. Ta je bil v zadnjih desetih letih organiziran v petih različnih alpskih državah kot samostojna konferenca Mednarodnega združenja za raziskovanje Alp (ISCAR), letošnji posvet pa je bil od dosedanjih drugačen po vsebini in načinu organizacije, saj so ga poleg ISCAR skupaj pripravile še Mednarodna komisija za varstvo Alp (*CIPRA International*), Omrežje občin – povezanost v Alpah in Mreža zavarovanih območij v Alpah. Posveta se je udeležilo 230 udeležencev iz sedmih držav.

Glavni namen Alpskega tedna je bilo iskanje rešitev za zagotovitev trajnostnega razvoja in rešitev razvojnih problemov, ki so okoljske, socialne in ekonomske narave. Osrednji poudarek kranjskogorskega srečanja je bila opredelitev vloge alpskega prostora v prihodnje. Konferenca je s posameznimi tematskimi sklopi skušala vzpostaviti most med videnjem Alp raziskovalcev, krajevnega (domačega) prebivalstva, načrtovalcev in odločevalcev oziroma politike. Sporočila teh skupin in predvsem njihovo medsebojno spoznavanje in razumevanje pa so ključnega pomena za tisto, kar je izraženo v naslovu konference Alpe – bodoče generacije, torej kako in v kakšnem stanju bomo Alpe zapustili našim zanamcem.

Rezultati prinašajo ugotovitev, da Alpe ne bodo doživele enega samega modela razvoja, ampak so možni različni scenariji. Zato ni dvoma, da se bodo Alpe, ki so že danes mozaik krajevnih posebnosti, razvijale na raznolike načine. Pri tem pa bo izjemno pomemben odgovor na vprašanje, kaj so dejanske vrednote posameznikov, lokalnih skupnosti in širše mednarodne skupnosti. Na posvetu je bilo veliko govora tudi o globalizaciji in njenih posledicah za naravno, kulturno in duhovno dediščino Alp. Z ekskurzijami, med drugim so udeleženci obiskali tudi Posočje, so udeleženci tudi praktično spoznali razvojne možnosti in probleme alpskih mest ter si ogledali naravno dediščino slovenskih Alp.

Marjeta Keršič Svetel je v vlogi opazovalke v sklepnem poročilu zapisala, da »... je srečanje, na katerem sodelujejo štiri velike mednarodne organizacije, ki se ukvarjajo s problemi Alp, izjemnega pomena. Kaže se zmeraj večja potreba po znanju, ki ga potrebujemo, da bi zaznali spremembe in procese v Alpah in da bi tudi pravilno reagirali nanje. Kot smo lahko spoznali na tem srečanju v Kranjski Gori je znanja že zelo veliko, pokazalo pa se je tudi, da bo potrebno poiskati nove poti, kako to bogato znanje narediti dostopno prebivalcem Alp in tistim, ki odločajo, prav tako pa tudi povezati znanje posameznih znanstvenih panog ...«.

Slovenija je letos ratificirala vse protokole Alpske konvencije, ki so jo novembra 1991 podpisale Avstrija, Italija, Francija, Lihtenštajn, Nemčija, Slovenija in Švica. Cilj Sporazuma o varstvu Alp je doseči boljše varovanje človeka in narave ter uresničiti dolgoročno, okolju prijazno in socialno sprejemljivo gospodarjenje. V Sloveniji sicer še nimamo organa, ki bi nadzoroval spoštovanje določil Alpske konvencije in izvajanje protokolov, zato je bil posvet ena izmed priložnosti, da Slovenija postane zgled ostalim alpskim državam.

Znanstvena konferenca Alpskega tedna je bila tokrat prvič organizirana v Sloveniji. Predsednik znanstvenega in organizacijskega odbora je bil dr. Anton Brancelj z Nacionalnega inštituta za biologijo v Ljubljani, slovenski organizatorji pa so bili še Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Triglavski narodni park, Cipra Slovenije in Občina Kranjska Gora. Od slovenskih geografov so bili člani znanstvenega odbora dr. Andrej Kranjc, dr. Karel Natek in dr. Drago Perko, v organizacijskem odboru pa sta delovala Matej Ogrin in dr. Milan Orožen Adamič. Med referenti je bilo kar nekaj slovenskih prispevkov, delež geografov pa ni bil zanemarljiv.

Borut Peršolja

7. bienalni simpozij Geografski informacijski sistemi v Sloveniji

Ljubljana, 28. 9. 2004

Geoinformatika postaja vse pomembnejše področje, ki vedno bolj povezuje raziskovalce, strokovnjake, pedagoge, študente, uporabnike in proizvajalce GIS-ov najrazličnejših strok. To se je še posebej pokazalo na začetku koledarske jeseni, 28. septembra 2004. Takrat je v Ljubljani potekal že sedmi bienalni simpozij Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2003–2004, ki se ga je udeležilo veliko število obiskovalcev – okoli 150, kar za polovico več kot pred dvema letoma. Število udeležencev potrjuje vse večjo dostopnost ter vraščenost geoinformatike v vsakdanje življenje, pa naj bo to v okviru podpore reševanja znanstvenih ugank ali pa olajšanju vsakdanjega življenja. Posebej zanimivo in pomembno pa je, da je bilo tokrat na simpoziju poleg že znanih udeležencev simpozija opaziti prevlado novih obrazov, ki so prinesli tudi sveže ideje.

Simpozij je tokrat prvič potekal v eminentni svečani dvorani Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Organizirala sta ga Geografski inštitut Antona Melika ter Inštitut za antropološke in prostorske

študije ZRC SAZU v sodelovanju z Zvezo geografskih društev Slovenije in Zvezo geodetov Slovenije. Poglavitni cilj teh bienalnih simpozijev je predstavitev najpomembnejših rezultatov dvoletnega dela ter spodbujanje sodelovanja in razvoja na področju geoinformatike v Sloveniji.

Simpozij so pozdravili in odprli dr. Zoran Stančič, državni sekretar na Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport, mag. Mitja Bricelj, predsednik Zveze geografskih društev Slovenije, ter mag. Bojan Stanonik, predsednik Zveze geodetov Slovenije. Sledili so trije sklopi za večino udeležencev zanimivih tem s po tremi vabljenimi predavatelji, torej skupaj devet izbranih predavateljev, ki so jih povezovali in vodili trije predsedujoči (Tomaž Podobnikar, David Hladnik in Radoš Šumrada).

V prvem sklopu so bile izpostavljene lokacijske storitve (Samo Zorc, Ministrstvo za informacijsko družbo) ter čezmejna baza prostorskih podatkov na primeru skupnega Goriškega prostora (Daniel Jarc, Provincia di Gorizia). Predstavljena je bila tudi modernizirana državna mreža potresnih opazovalnic (Izidor Tasič, Agencija Republike Slovenije za okolje). V drugem sklopu je bilo predstavljeno modeliranje na primeru dostopnosti prebivalstva do pomembnih javnih objektov (Samo Drobne, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo). Sledila je atraktivna uporaba spletne kartografije pri prostorskem načrtovanju (Katja Oven, Geodetski inštitut Slovenije, in Darja Lihteneger, Urad za prostorski razvoj Ministrstva za okolje, prostor in energijo) ter zasnova spletnega GIS-strežnika na ZRC SAZU, ki bo omogočal objavo povezovanje različnih zbirk prostorskih podatkov posameznih inštitutov (Peter Pehani, Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU). Zadnjemu sklopu je dalo pečat daljinsko zaznavanje in fotogrametrija, in sicer na primeru uporabe starih satelitskih posnetkov za ugotavljanje spremembe rabe tal (Franci Petek, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU). Sledila je uporaba naprednih tehnik klasifikacije satelitskih posnetkov na območju Krasa (Žiga Ramsak, Inštitut za antropološke in prostorske študije ZRC SAZU) ter kot zadnje metoda snemanja z daljinsko vodenim modelom helikopterja (David Pollak, DFG CONSULTING).

Po vabljenih predavanjih sta bili v okviru simpozija uspešno organizirani in dobro obiskani delavnica na temo visokoločljivostnega daljinskega zaznavanja ter okrogla miza o medopravilnem GIS-u ter lokacijskih storitvah.

Delavnico sta vodila Krištof Oštir (ZRC SAZU) in Danijela Šabič (Statistični urad Republike Slovenije). Na njej se je zbralo skoraj 40 strokovnjakov iz zasebnih podjetij, državne uprave, izobraževalnih in raziskovalnih institucij. Delavnica je skušala spodbuditi diskusijo in izmenjavo izkušenj, zato je bila razdeljena v dva dela: prvi je poskrbel za predstavitev splošnega stanja na področju visokoločljivega daljinskega zaznavanja in izkušenj z njim v Sloveniji, drugi pa je omogočil razpravo o možnostih tako zdaj kot v prihodnosti. Na delavnici je sodelovalo sedem predavateljev in pet vabljenih razpravljavcev, omeniti pa velja tudi živahen odziv ostalih udeležencev.

Za uvod je *Krištof Oštir* predstavil trenutne razmere na področju visokoločljivega satelitskega zaznavanja. Opisal je glavne komercialne sisteme (*IKONOS*, *EROS* in *QuickBird*), jih primerjal z sistemi srednje ločljivosti in letalsko fotografijo. Razvoj sistemov za snemanja z ločljivostjo velikostnega reda enega metra bo precej živahen tudi v bodoče, predvsem zaradi podpore številnih vlad (predvsem Združenih držav Amerike) in združevanja vojaške vohunske ter civilne tehnologije (Francija, Italija, Nemčija, Južna Koreja, Izrael, Japonska, Indija). Pri uporabi podob je pomembna primerjava ločljivosti posameznih sistemov in spoznanje, da pomenijo boljše podrobnosti povečanje količine podatkov, njihovo drugačno (predmetno usmerjeno) obdelavo in drugačno interpretacijo. Primerjava letalske in satelitske tehnologije je pokazala, da si tehniki konkurirata, ni pa še na vidiku prevlada ene same (satelitske).

Danijela Šabič je v nadaljevanju opisala izkušnje Statističnega urada Republike Slovenije, ki je poskrbel, da se je visoko ločljivo daljinsko zaznavanje uspelo uveljaviti tudi v Sloveniji. Pred leti so namreč zainteresiranim organizacijam v uporabo ponudili posnetke *IKONOS* okolice Ajdovščine, lani pa posnetek *QuickBirda* vzhodnega dela Ljubljane. Opozorila je na težave, ki jih uporabnik sreča pri naročanju podatkov. Predvsem gre za zmedo z zapisi in stopnjami obdelave ter na nekonsistentnost ponudnikov podatkov (recimo zamenjava oznake zapisov pri Landsatu). Še posebej pomembna je različna stopnja »predobdelave« posnetkov, saj je denimo delna (slaba) ortorektifikacija posnetka *QuickBird* onemogočila

njegovo natančno umestitev v prostor. Danijela Šabič je potencialnim uporabnikom daljinskega zaznavanja v Sloveniji ponudila podatke, ki jih ima Statistični urad Republike Slovenije, poleg tega pa je skušala k taki potezi (vsaj kolikor je mogoče v okviru pravic intelektualne lastnine) spodbuditi tudi druge institucije.

Izkušnje podjetja DFG Consulting na področju letalskega in helikopterskega snemanja je podal Tomaž Gvozdanovič. Veliko zanimanja je požel model helikopterja, ki so ga zgradili s standardnimi komponentami in dopolnili z običajno fotografsko in video opremo. Helikopter lahko snema z višine do približno 100 m, ima dva upravljavca (pilota in operaterja opreme), z njim pa so uspešno zaključili že nekaj projektov. Pomen manj poznanih tehnik daljinskega zaznavanja je ilustriral Marko Krevs (Filozofska fakulteta). Za opredeljevanje mestne rabe tal so namreč poleg snemanj z vzpetin in visokih stavb uporabili tudi balon in dobili obetavne rezultate. Tovrstna povezava posevnega snemanja z geografskim informacijskim sistemom omogoča pridobivanje natančnih prostorskih podatkov.

Sledil je prikaz konkretnih obdelav posnetkov visoke ločljivosti, predvsem *IKONOS*. Andrej Kobler (Gozdarski inštitut Slovenije) je prikazal kontekstualno klasifikacijo posnetkov. Podatki visoke ločljivosti zahtevajo drugačen pristop h klasifikaciji, ki je večinoma predmetno usmerjena, saj ne moremo opazovati posameznega piksla ampak tudi njegovo okolico. Poleg tega rezultate znatno izboljšamo z uporabo metod umetne inteligence. Andreja Švab (Igea) je orisala tehnike združevanje pankromatskih in multispektralnih podob visoke ločljivosti. Gre za metode, pri katerih skušamo z uporabo pankromatke podobe povečati prostorsko ločljivost in ohraniti bogate spektralne informacije multispektralnih podatkov. Obravnavane tehnike dajejo dobre rezultate, njihov izbor pa je močno odvisen od namena uporabe. O samodejni poravnavi daljinsko zaznanih podob je spregovorila Tatjana Veljanovski (ZRC SAZU). Zaradi velike količine obstoječih in bodočih podatkov je njihovo natančno umeščanje v prostor treba poenostaviti in pospešiti, zato se uveljavlja tehnologija samodejne poravnave podob. Podan je bil pregled in ovrednotenje registracijskih tehnik, posebna pozornost pa je bila posvečena konkretnim izkušnjam in možnostim oziroma omejitvam.

Predstavitvam je sledila širša razprava, ki se je ukvarjala s splošnimi in specifičnimi vprašanji (visokoločljivega) daljinskega zaznavanja. Udeleženci so izmenjali izkušnje glede dostopnosti podatkov, zmožnosti tehnologije laserskega snemanja (lidar) ter uporabe hiperspektralnih sistemov. Posebna pozornost je bila posvečena prihodnosti letalskega snemanja, predvsem barvnemu ortofotu in njegovemu digitalnemu zajemu. Janez Oven (Geodetska uprava Republike Slovenije) je poudaril, da v naročilih ne predpisujejo črno-belega ortofota, da pa zaradi omejenih finančnih sredstev izvajalci ne morejo zagotoviti obdelave barvnih posnetkov. Vasja Bric (Geodetski zavod Slovenije) je na kratko opisal snemalno opremo, ki jo uporabljajo, in podaril, da so pripravljene na digitalno snemanje, vendar pa je oprema še vedno predraga in samo z uporabo v Sloveniji ne morejo povrniti začetnega vložka.

Živahno delo na delavnici je pokazalo, da je zanimanje za daljinsko zaznavanje v Sloveniji izredno veliko. V preteklosti je do srečanj in izmenjave izkušenj prihajalo v okviru Sekcije za fotogrametrijo in daljinsko zaznavanje – predseduje ji Mojca Kosmatin Fras – v okviru Društva geodetov Slovenije. Sklep delavnice je bil, da se tovrstne aktivnosti obudijo in okrepijo, saj je to za razvoj daljinskega zaznavanja kot znanosti in stroke v Sloveniji nujno potrebno.

Okroglo mizo je povezoval Marjan Čeh (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo). Za dolgo ovalno mizo se je zbralo skorajda 40 udeležencev tako iz državnih, javnih kot tudi zasebnih ustanov, ki so aktivno posegali v razpravo s podajanjem lastnih pogledov, problemov in izkušenj. Razprava se je naslanjala na ugotovitev, da se z rastjo informacijskih tehnologij in povečevanjem njihove dostopnosti ter uporabe povečujejo možnosti razvoja in povezave raznovrstnih sistemov, aplikacij in storitev. To posledično nujno povečuje zahteve po možnosti njihove integracije in medopravilnosti na vseh nivojih, tako na aplikacijskem kot tudi podatkovnem. Njihova zagotovitev je bila rdeča nit okrogle mize. Na okrogli mizi je razpravo vzpodbujalo sedem od devetih vabljenih udeležencev med katerimi so bili Roberto Degan (LUZ d. d.), Igor Dimnik (Kaliopa d. o. o.), Sandi Žagar (Realis d. o. o.), Dušan Petrovič (Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo), Dalibor Radovan (Geodetski inštitut Slovenije), Jure Režek (Geodetska uprava Republike Slovenije) in Samo Zorc (Ministrstvo za informacijsko družbo).

Udeleženci so obravnavali številne dileme, ki se pojavljajo na področju medopravnosti. Samo Zorc je uvodoma predstavil poglede Ministrstva za informacijsko družbo in usmeritve na področju vzpodbujanja razvoja področja lokacijskih storitev predvsem v povezavi z razvojem e-vsebine in ustreznimi iniciativami na nivoju Evropske zveze kot je program eVsebine, njegov predvideni naslednik pa so eVsebinePlus. V podporo razvoju tega področja v Sloveniji je bil omenjen projekt Poslovni načrt sistema za podporo lokacijskim storitvam, ki sta ga Ministrstvo za informacijsko družbo in Geodetska uprava Republike Slovenije naročila za vzpodbujanje razvoja tega področja v Sloveniji, izvedel pa ga je Geodetski inštitut Slovenije. Z vidika medopravnosti in lokacijskih storitev so bile med najbolj izrazito poudarjenimi teme pomembnosti in stanja kakovosti podatkovnih zbirk v povezavi z možnostjo integracije, načina vzdrževanja in osveževanja zbirk, dostopnost podatkov in možnost njihove uporabe tudi za komercialne namene, finančne zahteve in implikacije dostopa do podatkov ter potreba po standardizaciji ustreznih vmesnikov.

Razprava je bila očitno aktualna, saj je bila motivacija zelo visoka, tako, da se je debata zavlekla tudi čez predviden časovni okvir okrogle mize. To kaže na pomembnost odprtih tem pa tudi na potrebo in željo po tesnejšem sodelovanju vseh zainteresiranih pri nadaljnjem razvoju in reševanju te tematike. Udeleženci so se strinjali, da je treba v tem smislu nadaljevati.

Vsebine vseh devetih vabljenih predavanj in dodatnih 32 recenziranih prispevkov, skupno 43 avtorjev, je objavljena v zborniku Geografski informacijski sistemi v Sloveniji 2003–2004, ki je izšel na dan simpozija. Simpozij so dodatno obarvali posterji in razstavljalci, okrog katerih se je odvijal bolj sproščen del prireditve.

Tomaz Podobnikar, Kristof Oštir, Marjan Čeh

Geomorfološke nesreče – ocenitev in ukrepanje

Berchtesgaden, Nemčija, 20.–21. 10. 2004

V Berchtesgadnu v Nemčiji je 20. in 21. oktobra 2004 potekala delavnica z naslovom Geomorfološke nesreče – ocena in ukrepanje (*Geo-hazards – assessment and mitigation*), ki jo je organiziral Bavarski deželni geološki zavod (*Bayerisches geologisches Landesamt*) ob podpori Zavarovalniške zbornice Bavarske (*Versicherungskammer Bayern*). Delavnica je potekala v okviru *Interreg IIIB* projekta *CatchRisk*.

Delavnice se je udeležilo 84 strokovnjakov iz šestih držav. Slovenijo smo zastopali predstavniki Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU in Geološkega zavoda Slovenije.

Prvi dan je osem najuglednejših evropskih strokovnjakov predavalo o najnovejših izsledkih raziskav na področju geomorfoloških nesreč v Alpah. Težišči predavanj sta bili predstavitev najnovejših metodoloških in aplikativnih znanstvenoraziskovalnih dosežkov.

Predavatelji so najprej predstavili najpomembnejše vidike »upravljanja ogroženosti« nato pa še ocenjevanje ogroženosti zaradi zemeljskih plazov v Švici, kjer je znanost na tem področju zelo razvita. Sledili sta predavanji o pomenu interdisciplinarnega ugotavljanja ogroženosti in spraševanje o tem, kolikšna je objektivnost ugotavljanja ogroženosti. Nato so kolegi iz Italije predstavili metodološki vidik preučevanja zemeljskih plazov in ugotovitve dolgoletnega geomorfološkega kartiranja zemeljskih plazov v Umbriji. Nazadnje pa so bile predstavljena metode za ugotavljanje ogroženosti zaradi skalnih podorov in drobirskih tokov.

Drugi dan delavnice je potekal na terenu, kjer smo se seznanili s preprečevanjem nastanka skalnih podorov na pomembni turistični cesti, z opazovanjem obsežnih zemeljskih plazov, ki so posledica rudarjenja v solnih rudnikih, ter ugotavljali možnosti nastanka drobirskih tokov v okolici Berchtesgadna.

Udeleženci delavnice smo se strinjali, da je treba z uporabo celostnega pristopa v prihodnosti zmanjšati izgube zaradi naravnih nesreč. Ukrepanje mora temeljiti na podatkih, ki so pridobljeni s terenskim delom, nato pa ustrezno obdelani s sodobnimi orodji in modeli. Ker je ugotavljanje ogroženosti zelo pomembno z vidika preprečevanja naravnih nesreč, je najpomembnejša naloga v prihodnosti mednarodna uskladitev pristopov in metod preučevanja.

MATIJA ZORN

Pregrada za upočasnitev čela drobirskega toka v dolini Höllgraben. Zgradili so ga pod aktivnim zemeljskim plazom, ki je viden v ozadju.

Več o delavnici lahko preberete na spletnem naslovu Bavarskega deželnega geološkega zavoda (<http://www.geologie2.bayern.de>), kjer so objavljene tudi nekatere predstavitev predavanj.

Naj ob koncu opozorimo na pomenljivo dejstvo, da je bila sponzor delavnice Zavarovalniška zbornica Bavarske. Zavarovalnice v nekaterih drugih alpskih državah že igrajo pomembno vlogo pri ugotavljanju ogroženosti zaradi naravnih nesreč.

Blaž Komac, Matija Zorn

Prvi strokovni posvet Didaktika v šoli v naravi

Tolmin, 4.–6. 11. 2004

Center šolskih in obšolskih dejavnosti je v sodelovanju z Biotehniško, Filozofsko in Pedagoško fakulteto ter Fakulteto za družbene vede in Fakulteto za šport Univerze v Ljubljani pripravil posvet namenjen predstavitvi didaktike, ki je značilna za življenje in delo v šoli v naravi. Šola v naravi obstaja že 40 let, po prenovi šolskega sistema je bila uvrščena v razširjeni del programa osnovne šole, med obvezne izbirne vsebine gimnazij in v interesne dejavnosti poklicnih in strokovnih šol. Zanimanje za udeležbo v šoli v naravi je veliko, kar kaže podatek, da se je letno udeleži okoli 60.000 otrok, mladostnikov in mladih.

Udeleženci posveta so predstavljali, kaj je v šoli v naravi dobrega, kako se vključuje v učne načrte, se seznanjali z interdisciplinarnim pristopom, predstavljali organizacijo terenskega dela, postopke, aktivne metode poučevanja in učenja, pa tudi drugačnost pouka v šoli v naravi. Vsebine torej pisane na kožo geografom, vendar so se ga prav slednji udeležili v manjšem številu kot učitelji različnih predmetnih področij z vseh ravni šolskega sistema. S prispevki so sodelovali Brigita Gregorčič, Borut Peršolja, Tatjana Ferjan, Maja Umek in Miha Žagar.

Glede na veliko zanimanje organizatorji upajo, da bodo naslednje leto lahko pripravili posvet na mednarodni ravni. S prvim posvetom pa so, kot so zapisali sami v sporočilu za javnost, odprli neraziskano področje izobraževanja. Vsem, ki ste posvet zamudili, je na voljo tudi istoimenski zbornik (ISBN 961-90115-4-6), ki obsega skoraj 300 strani in 55 prispevkov.

Borut Peršolja

Mednarodna konferenca *The challenges of localism*

London, Združeno kraljestvo, 19. 11. 2004

Združenje za regionalne študije (*Regional Studies Association*) vsako leto priredi več različnih konferenc in posvetov, ki se nanašajo na pereče probleme evropskega regionalizma, regionalne politike in regionalnega razvoja. S svojo interdisciplinarno zasnovo privabijo več strokovnjakov različnih področij iz številnih držav, ki s svojimi referati prispevajo k osvetlitvi obravnavane tematike iz čim več zornih kotov.

Konferenca *The challenges of localism* 'Izzivi lokalizma', ki se je odvijala letos v Londonu, je odprla temo lokalizma, ki je v skladu z idejo endogenega regionalnega razvoja vse pomembnejša, saj lahko predstavlja vzvod za uspešen razvojni preboj določenega območja.

Konferenca je bila odziv na tako imenovani novi lokalizem (*new localism*), ki je sestavni del britanske politike decentralizacije in devolucije oblasti. Označimo ga lahko kot strategijo, ki teži k prenosu moči, virov in nadzora na lokalno raven, in sicer k samim nosilcem razvoja oziroma izvajalcem različnih razvojnih projektov. Na ta način stremi h krepitvi dolgoročnih temeljev rasti – inovacijam, izobraževanju, lokalnim pobudam in endogenemu razvoju ter na drugi strani vnaša pristop »od spodaj navzgor«. S tem daje razvoju svežino, saj spodbuja raznolikost, ustvarjalnost in inovativnost, kar je antipod okolelemu centralizmu.

Konferenca je bila sestavljena iz plenarnega dela, ki je s prispevki različnih avtorjev zaokrožil temeljna vprašanja lokalizma. Nadgradnja plenarnemu delu so bile tematske sekcije, v katerih so referenti obravnavali lokalno gospodarsko politiko in razvoj, politiko in upravljanje lokalizma, razmerje med lokalizmom ter centrom oziroma regijo, vrednotenje lokalizma in nekatere izkušnje iz dosedanje prakse.

Vprašanja, ki jih je vzpodbudila razprava, so zelo pomembna tudi za Slovenijo, saj so v Sloveniji lokalizmi izredno močni, kar se kaže v močni lokalni zavesti ljudi, dialektalni pestrosti in v nenehnih pobudah za nastajanje novih občin. Te sicer odražajo voljo prebivalcev, a zaradi svoje majhnosti večkrat ne premorejo finančnih sredstev, ki bi jim omogočala razvoj, prav tako pa so majhne občine tudi kadrovsko šibke. Zato je lahko v nekaterih primerih močan lokalizem tudi ovira razvoju, še zlasti, če deluje le v smeri prenosa moči in upravnih funkcij, ne pa tudi v smeri zagotavljanja lokalne pobude, vključevanja lokalnih virov in krepitve lokalnih znanj.

Na konferenci predstavljeni referati so bili objavljeni v priložnostni publikaciji *The challenges of localism*, Seaford, 2004.

Janez Nared

